

Bijlage 1

Inventarisatie van der Goes en Groot

't Veld

Inventarisatie beschermde vissen en vleermuizen 2007

J. Groot
D. Sluis

2007

Opdrachtgever
Grontmij Nederland BV

Van der Goes en Groot
Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau

G&G-rapport 2007-68

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

Otterkoog 14a
1822 BW Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding tot het onderzoek.....	5
1.2	Doel van het onderzoek.....	5
1.3	Ligging van het onderzoeksgebied	5
2	Beschermingskader.....	6
2.1	De Conventie van Bern	6
2.2	Habitatrichtlijn	6
2.3	Vogelrichtlijn	6
2.4	Natuurbeschermingswet 1998	7
2.5	Flora- en faunawet.....	7
2.5.1	Zorgplicht.....	7
2.5.2	Verbodsbepalingen	7
2.5.3	Vrijstellingen.....	7
2.5.4	Ontheffingsmogelijkheid.....	8
2.6	Rode lijsten.....	8
3	Methode	9
3.1	Vissen.....	9
3.1.1	Vleermuizen	9
3.1.2	Overige zoogdieren	9
4	Vissen	10
5	Zoogdieren.....	11
5.1	Vleermuizen	11
5.2	Overige zoogdieren.....	11
6	Conclusie en aanbevelingen	12
6.1	Procedure	12
7	Literatuur	13
Bijlage 1.	Verspreidingskaart vissen.....	14
Bijlage 2.	Verspreidingskaart vleermuizen	15

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

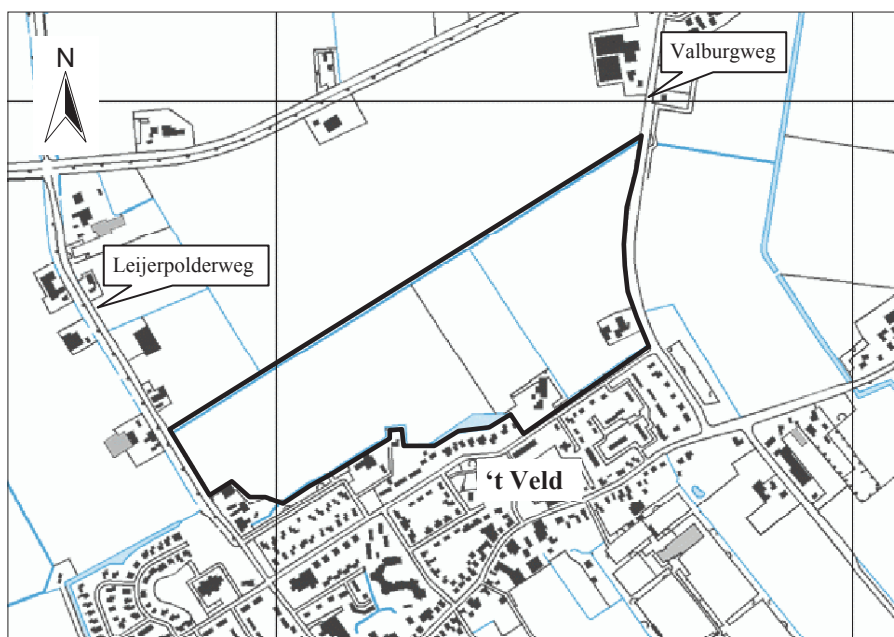
Grontmij Nederland BV heeft aan Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau Van der Goes en Groot opdracht verleend tot een inventarisatie naar vissen en vleermuizen in een gebied ten noorden van 't Veld in Noord-Holland.

1.2 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is het vaststellen van aantallen en de verspreiding van beschermde vissen en vleermuizen. Deze periode van het jaar is niet optimaal om vleermuizen te inventariseren, omdat zij vanwege de lage temperatuur veel minder actief zijn. Daarom kan deze inventarisatie slechts als een eerste verkenning worden gezien.

1.3 Ligging van het onderzoeksgebied

In Figuur 1 is de ligging van het onderzoeksgebied aangegeven. Het is gelegen noordelijk van het dorp 't Veld. Het bestaat uit weilanden welke begraasd worden door koeien en schapen. Om het grootste deel van het onderzoeksgebied is een sloot aanwezig. Tegen de bebouwing is een kleine plasje aanwezig. De directe omgevingen bestaat deels uit akkers en deels uit weidepercelen.

Figuur 1. Ligging van het onderzoeksgebied.

2 Beschermingskader

In dit hoofdstuk wordt een algemeen beeld geschetst van het beschermingskader voor flora en fauna. Bij de conclusies zal nader worden ingegaan op de voor dit onderzoek relevante onderdelen.

2.1 De Conventie van Bern

De Conventie van Bern, die tot stand is gekomen binnen de Raad van Europa, is op 1 juni 1982 in werking getreden. De Europese Gemeenschap als zodanig is bij deze Conventie verdragspartij, waardoor de Conventie rechtskracht heeft voor zowel de Europese instellingen als voor de Lidstaten van de Europese Unie. Dat betekent dat de bepalingen van deze Conventie moeten worden omgezet in het recht van de Europese Unie en in het nationale recht van de EU landen. Nederland heeft het verdrag geratificeerd op 28 oktober 1980.

In Bijlage II en Bijlage III van het verdrag van Bern staan de soorten die op grond van de Conventie bescherming moeten genieten. Voor de soorten van Bijlage III geldt niet dat de verdragspartijen wettelijke en bestuursrechtelijke maatregelen moeten treffen om de bescherming van het leefgebied van deze soorten te garanderen. Deze verplichting geldt wel voor de soorten van Bijlage II. Voor die van Bijlage III beperkt de Conventie zich tot het opleggen van de verplichting om wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen te nemen die noodzakelijk zijn voor de bescherming van deze soorten. Voor soorten van Bijlage II gaat de bescherming veel verder omdat in art. 6 van de Conventie een aantal stringente verbodsbepalingen is genoemd die de verdragspartijen in hun nationale rechtsregels moeten omzetten. Voor de soorten van Bijlage III gelden deze verbodsbepalingen niet.

2.2 Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn¹ wordt algemeen beschouwd als de richtlijn waarin de bepalingen van de Conventie van Bern in het Europees Gemeenschapsrecht zijn omgezet. De bepalingen van de Habitatrichtlijn zelf dienen door de landen van de EU in hun eigen nationale rechtsregels te worden geïmplementeerd. In Nederland is dat gedaan in de Natuurbeschermingswet 1998, die op 1 oktober 2005 van kracht is geworden.

Het doel van de Habitatrichtlijn is gericht op de realisering van een coherent Europees ecologisch netwerk, Natura 2000 genaamd. Hiervoor dienen de EU-landen in overleg met de Europese Commissie speciale beschermingszones aan te wijzen. Als speciale be-

schermingszone worden aangewezen de natuurlijke habitats van Bijlage I van de Habitatrichtlijn en de leefgebieden van de soorten die zijn genoemd in Bijlage II.

Op 19 mei 2003 heeft Nederland 141 gebieden aangemeld en op 7 december 2004 heeft de Europese Commissie alle door de lidstaten aangemelde gebieden op de communautaire lijst voor de Atlantische biogeografische regio geplaatst². Daarmee zijn deze gebieden beschermd volgens de regels uit artikel 6 van de Habitatrichtlijn, met uitzondering van lid 1, dat pas na aanwijzing van kracht is. In november 2006 is voor de Nederlandse gebieden de aanwijzingsprocedure gestart.

De aanwijzing van gebieden als speciale beschermingszone heeft een aantal gevolgen. Zo dienen de EU-landen maatregelen te treffen zodat de natuurlijke habitats en de habitats van de soorten zich verder kunnen ontwikkelen. Binnen de aangewezen gebieden kunnen plannen of projecten die een aantasting of een verstoring teweeg kunnen brengen alleen worden toegestaan indien ze een dwingende reden van groot openbaar belang vertegenwoordigen en indien is aangetoond dat er voor het plan of project in kwestie geen alternatief is. Bovendien moeten als vergoeding voor de natuurwaarden die worden aangetast compenserende maatregelen worden getroffen om de samenhang van het Natura-2000-netwerk te waarborgen.

De Habitatrichtlijn heeft ook een Bijlage IV. In deze Bijlage zijn soorten opgenomen waarvoor geen verplichting geldt om hun leefgebied als speciale beschermingszone aan te wijzen, maar die wel op een andere wijze bescherming behoeven. Zo dienen de EU-landen voor deze soorten onder meer een verbod in te stellen op de beschadiging of de vernieling van hun voortplanting- en rustplaatsen en moet een verbod gelden op het vangen en doden van deze dieren.

Bijlage V gaat over soorten waarvan de onttrekking aan de natuur en de exploitatie aan beheersmaatregelen kunnen worden onderworpen.

2.3 Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn³ verplicht de lidstaten van de Europese Unie de instandhouding te garanderen van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop het Europese verdrag van toepassing is. Artikel 4 van de Vogelrichtlijn bevat de verplichting tot het aanwijzen van zogenaamde "speciale beschermingszones" (SBZ's). Deze worden Vogelrichtlijngebieden genoemd. In Nederland zijn dat er momenteel 77. Ook de bepalingen van de Vogelrichtlijn zijn geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998.

¹ nr. 92/43/EEG; PbEG 1992, L 206

² Tweede Kamer, vergaderjaar 2004–2005, 29 800 XIV, nr. 63

³ nr. 79/409/EEG; PbEG 1979, L 103/1

De Vogelrichtlijn kent een aantal bijlagen waarin vogelsoorten worden genoemd waarvoor in het kader van de richtlijn speciale maatregelen worden getroffen:

- ♣ Bijlage 1 – Vogelsoorten waarvoor in de leefgebieden speciale beschermingsmaatregelen worden getroffen, opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten.
- ♣ Bijlagen 2 en 3 behandelen de vogelsoorten, welke onder voorwaarden door jacht, het gevangen nemen of anderszins aan de populatie onttrokken mogen worden.

2.4 Natuurbeschermingswet 1998

In deze wet is de bescherming van gebieden geregeld en hierin zijn sinds 1 oktober 2005 ook de bepalingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn geïmplementeerd. De Natuurbeschermingswet kent drie typen gebieden, waarvan het eerste het meest voorkomt:

- ♣ Natura 2000-gebieden (opnieuw begrensde samenstelling van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden).
- ♣ Beschermde natuurmonumenten.
- ♣ Gebieden die de Minister van LNV aanwijst ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen (met uitzondering van verplichtingen op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn), zoals Wetlands.

Het aanwijzingsbesluit is voor Natura 2000-gebieden van groot belang, omdat het onder meer het referentiekader biedt voor het beheerplan, de beoordeling van projecten en activiteiten en de vergunningverlening; dit referentiekader wordt gevormd door de instandhoudingsdoelstellingen en de begrenzing van het gebied (in de vorm van een kaart met een toelichting).

De instandhoudingsdoelstellingen zoals bedoeld in artikelen 19d en 19f van de Natuurbeschermingswet 1998 beschrijven de doelen voor de instandhouding van leefgebieden, natuurlijke habitats en populaties in het wild levende plant- en diersoorten, zoals vereist door de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Deze natuurwaarden moeten in een gunstige staat van instandhouding gebracht of gehouden worden.

2.5 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet wordt gezien als het nationale wettelijke kader dat de bepalingen van de Habitatrichtlijn en de Conventie van Bern in nationaal recht heeft omgezet.

De Flora- en faunawet bepaalt dat de Minister van LNV een in Nederland in het wild vóórkommende planten- of diersoort bij algemene maatregelen van

bestuur kan aanwijzen als beschermde soort. Hier is met drie publicaties invulling aan gegeven⁴.

2.5.1 Zorgplicht

Een belangrijke bepaling is de zorgplicht in artikel 2, dat stelt “dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.”

2.5.2 Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet bepaalt dat het verboden is planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (art. 8).

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen, dan wel opzettelijk te verontrusten (artt. 9 en 10).

Verder is het verboden van beschermde diersoorten nesten, hopen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (art. 11) en iets dergelijks geldt voor eieren (art. 12).

Vogelnesten die buiten het broedseizoen in gebruik zijn vallen onder de definitie van vaste rust- of verblijfplaatsen en zijn daarom jaarrond beschermd.

2.5.3 Vrijstellingen

Bij Algemene Maatregel van Bestuur is de Mol vrijgesteld van de verboden van de artikelen 9 t/m 11 en daarnaast zijn Bosmuis, Veldmuis en Huisspitsmuis vrijgesteld in of op gebouwen of daarbij behorende erven⁵.

In een ministeriële regeling zijn vervolgens nog andere algemene soorten aangewezen die alleen vrij-

⁴ Besluit aanwijzing diersoorten Flora- en faunawet, Staatsblad 2000, nr. 523; Bekendmaking lijsten beschermde inheemse diersoorten, Staatscourant 13 november 2001, nr. 220; Regeling aanwijzing beschermde diersoorten Flora- en faunawet, Staatscourant 13 maart 2002, nr. 51

⁵ Besluit vrijstelling beschermde diersoorten, Staatsblad 2000, 525, art. 16e

gesteld zijn van de verboden van de artikelen 8 t/m 12, indien het gaat om werkzaamheden in het kader van natuurbeheer, van bestendig beheer of onderhoud, van bestendig gebruik of van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting⁶. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd, maar de zorgplicht blijft onverminderd gelden. Dit wordt het "lichtste beschermingsregime" genoemd, geldend voor de z.g. "**tabel 1**"-soorten (zo genoemd naar de toelichting bij de bovengenoemde Regeling en ook gehanteerd in de LNV-brochure "Buiten aan het werk?"). Broedvogels vallen hier niet onder.

2.5.4 Ontheffingsmogelijkheid

De realisatie van activiteiten, zoals het aanleggen van woningbouw- of bedrijventerreinen, heeft veelal beschadiging of de vernieling tot gevolg van de voortplanting- en rustplaatsen van de in het gebied voorkomende beschermde soorten. In bepaalde gevallen moet dan ontheffing volgens artikel 75 van de Flora- en faunawet⁷ aangevraagd worden.

Als er andere beschermde soorten voorkomen dan de soorten die zijn vrijgesteld van de verboden, kan de voorgenomen (bouw)activiteit alleen worden gerealiseerd als een ontheffing is verleend. De vraag of de ontheffing kan worden verleend zal worden beoordeeld door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, op basis van de twee andere beschermingsregimes⁸:

- ♣ Zwaar beschermingsregime, geldend voor soorten van bijlage IV van de Habitatrictlijn en voor apart aangewezen soorten in een vernieuwde "bijlage 1" van het Besluit vrijstellingen beschermde dier- en plantensoorten. Zij vormen samen de "**tabel 3**"-soorten.
- ♣ Minder zwaar beschermingsregime, geldend voor de overige beschermde soorten ("**tabel 2**"), waaronder alle vogelsoorten, maar niet de eerdergenoemde algemene soorten ("**tabel 1**"). Indien men in het bezit is van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode hoeft ook voor deze soorten geen ontheffing aangevraagd te worden.

2.6 Rode lijsten

De Conventie van Bern, de Habitatrictlijn en de Flora- en faunawet zijn juridische teksten met verbindende kracht. Dit geldt niet voor de Rode lijsten. De Rode

lijsten hebben vooral een signaalfunctie en zijn op de eerste plaats bedoeld als een instrument om de aandacht in beleid en beheer te richten op bedreigde en kwetsbare soorten binnen een bepaalde plant- of diergroep. Een soort kan aan het feit dat hij op de Rode lijst voorkomt geen rechten ontlenen want de Rode lijst heeft uitsluitend een beleidsmatig karakter. De betekenis van de Rode lijsten ligt in het feit dat van provinciale overheden en gemeenten mag worden verwacht dat zij bij hun beleid rekening houden met de soorten die op een Rode lijst staan. In die zin zijn de Rode lijsten voor de lagere overheden en terrein-beherende instanties een indicator voor de betekenis van deze terreinen. Daarnaast zijn ze een richtsnoer voor inrichting en beheer. In 2004 zijn de Rode lijsten in gewijzigde vorm opnieuw vastgesteld⁹.

⁶ Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet, Staatscourant 2 februari 2005, nr. 23

⁷ Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, Staatsblad 2000, 525

⁸ wijziging in Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten in Staatsblad 2004, 501, vnl. artt. 16b en 16c

⁹ Staatscourant 11 november 2004, nr. 218: 21

3 Methode

3.1 Vissen

Het doel van de visseninventarisatie was inzicht te krijgen in de aanwezigheid van beschermde soorten. Daarom kon het onderzoek minder uitgebreid zijn dan de landelijk gebruikelijke methodiek zoals samengevat in CUR (1999). Hierbij wordt uitgegaan van een veel ruimere onderzoeksdoelstelling, waarbij zowel de soortensamenstelling als de leeftijdscategorieën, inclusief de ontwikkeling gedurende het jaar worden bepaald.

De visseninventarisatie is uitgevoerd op 31 oktober 2007. Er zijn steekproeven uitgevoerd op locaties en in biotopen waar zich de hoogste trefkans voor de meeste soorten voordoet. Een gevolg hiervan kan zijn dat bepaalde soorten onderbelicht worden. Alle waarnemingen zijn op veldkaarten ingetekend. Daarbij is de classificatie uit Tabel 1 aangehouden.

Tabel 1.

Abundantieclassen voor faunakartering.

Abundantieklasse	Aantal exemplaren
1	1
2	2-5
3	6-10
4	11-20
5	>20

Met een schepnet kunnen vooral de kleinere en bodembewonende soorten goed worden bemonsterd.

Het steeknet is groter van afmeting en wordt op een andere manier gebruikt. Al staande in het water kan men plaatsen onder de oevervegetatie en holle oevers bereiken. Veel vissoorten houden zich op dergelijke plaatsen op. Doordat deze inventarisatie in de nazomer wordt uitgevoerd worden er veel eenzomerige exemplaren van de wat grotere en vrijzwemmende soorten gevangen.

Naast deze methode worden eventuele zichtwaarnemingen uiteraard meegenomen. Hierbij kan men denken aan soorten als Karper, Brasem, Snoek en Ruisvoorn.

De determinatie vond plaats in het veld. Er is geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid zeer jonge vissen een paar maanden in een aquarium op te kweken waarna de determinatie beter kan worden uitgevoerd.

3.1.1 Vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen heeft zich gericht op het voorkomen van foeragerende en langsvliegende vleermuissoorten.

Er zijn twee rondes uitgevoerd met de *batdetector* (permanent aan), die een deel van de nacht besloegen op 25-10 en 7-11. Dit is niet bepaald de optimale

periode om vleermuizen te inventariseren, omdat zij vanwege de lage temperatuur veel minder actief zijn. Daarom kan deze inventarisatie slechts als een eerste verkenning worden gezien.

Alle waarnemingen zijn op kaart ingetekend. Dit komt overeen met de landelijk gebruikelijke methodiek zoals samengevat in CUR (1999).

3.1.2 Overige zoogdieren

Tijdens alle onderzoeken zijn zoogdierwaarnemingen van bijvoorbeeld Egel, Mol en Haas gekarteerd.

4 Vissen

Een overzicht van de aangetroffen vissen staat in Tabel 2.

Tabel 2.

Vastgestelde soorten vissen met bijbehorende indicatie van de aantallen in 't Veld in 2007.

Soort	Aantal	Beschermd
Brasem	enkele	
Bittervoorn	10-tal	x (HR II)
Blankvoorn	10-tal	
Driedoornige stekelbaars	10-tallen	
Tienddoornige stekelbaars	enkele	
Baars	10-tallen	

De aantreffen visfauna is algemeen in de regio. De meeste sloten zijn matig geschikt voor vis doordat ze ondiep en/of veel bagger of bladval kennen. In de rechte sloot aan de noordzijde van het plangebied werden diverse Bittervoorns aangetroffen. Ondanks dat de sloot deels gemaaid en geschoond was, waren op plekken waar nog wat waterrietvegetatie aanwezig was, exemplaren van de Bittervoorn gevangen. Het is te verwachten dat tijdens het groeiseizoen de Bittervoorn meer verspreid over de sloot voorkomt in verband met dekkingsmogelijkheden van het Riet.

Bittervoorns eten hoofdzakelijk zachte plantendelen en algen, maar ook kleine ongewervelde diertjes als watervlooien en roeipootkreeftjes worden als voedsel gebruikt.

De Bittervoorn heeft een hoge mate van specialisatie als het gaat om de voortplanting. Ze leven namelijk in symbiose met zoetwatermosselen zoals Zwanenmossel en Schildersmossel (*Unio* en *Anadonta*). Hierbij worden eieren door de Bittervoornvrouwtjes in de mossel afgezet door middel van een lange legbuis. De bevruchting van de eieren vindt eveneens plaats in de zoetwatermossel. In deze zoetwatermossel zijn de eieren goed beschermd tegen roofdieren. In ruil voor deze bescherming gebruikt de mossel de Bittervoorns als transportmiddel van de mossellarven in een bepaald stadium (aanhechting tussen schubben van de Bittervoorn).

De verspreiding van de Bittervoorn hangt dus sterk samen met het voorkomen van enkele soorten zoetwatermosselen. Door verschillende redenen zijn de aantallen zoetwatermosselen achteruitgegaan in Nederland, met name door watervervuiling en baggerwerkzaamheden. Deze achteruitgang heeft dus ook zijn weerslag gehad op de Bittervoorn.

5 Zoogdieren

5.1 Vleermuizen

In Tabel 3 staan de aangetroffen soorten.

Tabel 3.

Vastgestelde soorten vleermuizen met bijbehorende indicatie van de aantallen in 't Veld in 2007.

Soort	Aantal	Beschermd
Gewone dwergvleermuis	enkele	x (HR IV)
Laatvlieger	enkele	x (HR IV)

Ondanks de late periode in het jaar, werden tijdens de onderzoeken twee vleermuissoorten waargenomen, namelijk Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Het betrof foeragerende dieren die vooral rondom de bebouwing actief waren.

De Laatvlieger is een grote vleermuissoort, terwijl de Gewone dwergvleermuis de kleinste inheemse vleermuissoort is. Beide soorten zijn algemeen in west-Nederland. De Laatvlieger is zelfs een karakteristieke soort voor Noord-Holland, die overal voorkomt.

Gewone dwergvleermuizen foerageren in half open landschappen zoals tussen boomkruinen en langs oevers van beschutte wateren. Ze jagen solitair of in kleine groepjes van twee à drie exemplaren op insecten.

Laatvliegers foerageren vaak op beschutte plaatsen, zoals boven vaarten, maar blijven daarbij in open terrein. Ook foerageren ze wel rond bomen, waarbij ze soms het gebladerte induiken om hun prooi te pakken. Na het uitvliegen foerageren Laatvliegers eerst in groepen, waarna ze zich later verspreiden. Hun voedsel bestaat uit kevers, vliegen en nachtvlinders.

Zowel de Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger zijn gebouwbezonende soorten. In de zomer kruipen ze weg in nauwe ruimtes van allerlei gebouwen, zoals spouwmuur en betimmering. Ook in de winter worden gebouwen als onderkomen gebruikt, mits deze aan bepaalde voorwaarden voldoen. Voorwaarden zijn een constante temperatuur, een hoge luchtvochtigheid, en het moet er donker zijn zonder kans verstoring.

Tijdens deze inventarisatie kon geen onderzoek worden gedaan naar het voorkomen van verblijfplaatsen in het gebied, in verband met de periode van het jaar. Over de aanwezigheid van verblijfplaatsen kan dus geen uitspraak worden gedaan.

5.2 Overige zoogdieren

Tijdens de inventarisaties werden geen andere zoogdieren waargenomen.

6 Conclusie en aanbevelingen

Tijdens de inventarisatie zijn beschermde soorten aangetroffen (zie Tabel 4).

Tabel 4.

Aangetroffen beschermde en bedreigde soorten in het onderzoeksgebied 't Veld in 2007.

FF = Flora- en faunawet, met vermelding van beschermingsregime (1 = vrijgesteld van verboden (algemene soorten), 2 = overig, 3 = streng beschermd (HR IV/ bijlage 1 AMvB)); **HR** = Habitatrictlijn, met vermelding van de bijlage; **RL** = Rode lijst, met vermelding van categorie (GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd, EB = ernstig bedreigd, VNW = in het wild verdwenen, Staatscourant 11 november 2004, nr. 218: 21); zie verder VAN DUUREN ET AL. (2003).

Nederlandse naam	FF	HR	RL
Vissen			
Bittervoorn	3	II	KW
Zoogdieren			
Gewone dwergvleermuis	3	IV	
Laatvlieger	3	IV	

Voor alle soorten geldt de zorgplicht (zie §2.5.1). Voor de soorten waarvoor de vrijstelling geldt ("tabel 1-soorten") hoeft meestal geen ontheffing aangevraagd te worden.

Voor de overige ("tabel 2"- en "tabel 3"-) soorten (zie Tabel 4) moet ontheffing worden aangevraagd indien ze negatieve effecten zullen ondervinden van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling. Dan moeten ook specifieke mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen worden. Hierbij kan gedacht aan het overzetten van vissen naar een andere geschikte locatie, het buiten het hoofdbroedseizoen (maart-juli) uitvoeren van bepaalde werkzaamheden om verstoring van broedvogels te voorkomen en het bieden van vervangende woonruimte voor vleermuizen indien verblijfplaatsen zullen verdwijnen. Voor sommige soorten hebben deze maatregelen niet altijd het gewenste resultaat.

Het plangebied ligt niet in of naast een Natura 2000-gebied.

6.1 Procedure

Ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet

Bij ruimtelijke ingrepen dient beoordeeld te worden in welke mate er sprake is van negatieve effecten van de voorgenomen werkzaamheden op aanwezige soorten. Dit hangt af van de fysieke uitvoering daarvan en de periode waarin dit wordt ondernomen.

Zijn er negatieve effecten op soorten van het zware of minder zware beschermingsregime, dan dient een "Aanvraag ontheffing, ingevolge Flora- en faunawet artikel 75, vierde lid of vijfde lid onderdeel c" te wor-

den ingediend bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van LNV. Deze aanvraag dient onder andere vergezeld te gaan van:

- ♣ het desbetreffende projectplan;
- ♣ een actuele inventarisatie naar het voorkomen van beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied;
- ♣ een beschrijving van de te verwachten schade voor de in de aanvraag vermelde soorten;
- ♣ een beschrijving hoe de schade aan de beschermde soorten tot een minimum kan worden beperkt;
- ♣ een beschrijving van voorgenomen mitigerende en/of compenserende maatregelen indien schade onvermijdelijk is;

Voor de eerdergenoemde "tabel 3-soorten" dient wegens een uitgebreide toets ook te worden vermeld:

- ♣ onderbouwing van de keuze voor de geplande locatie van de voorgenomen activiteit en onderzoek naar alternatieve locaties;
- ♣ de onderbouwing van het maatschappelijk belang van de voorgenomen activiteit;
- ♣ een toelichting op de afweging van de voorgenomen activiteit.

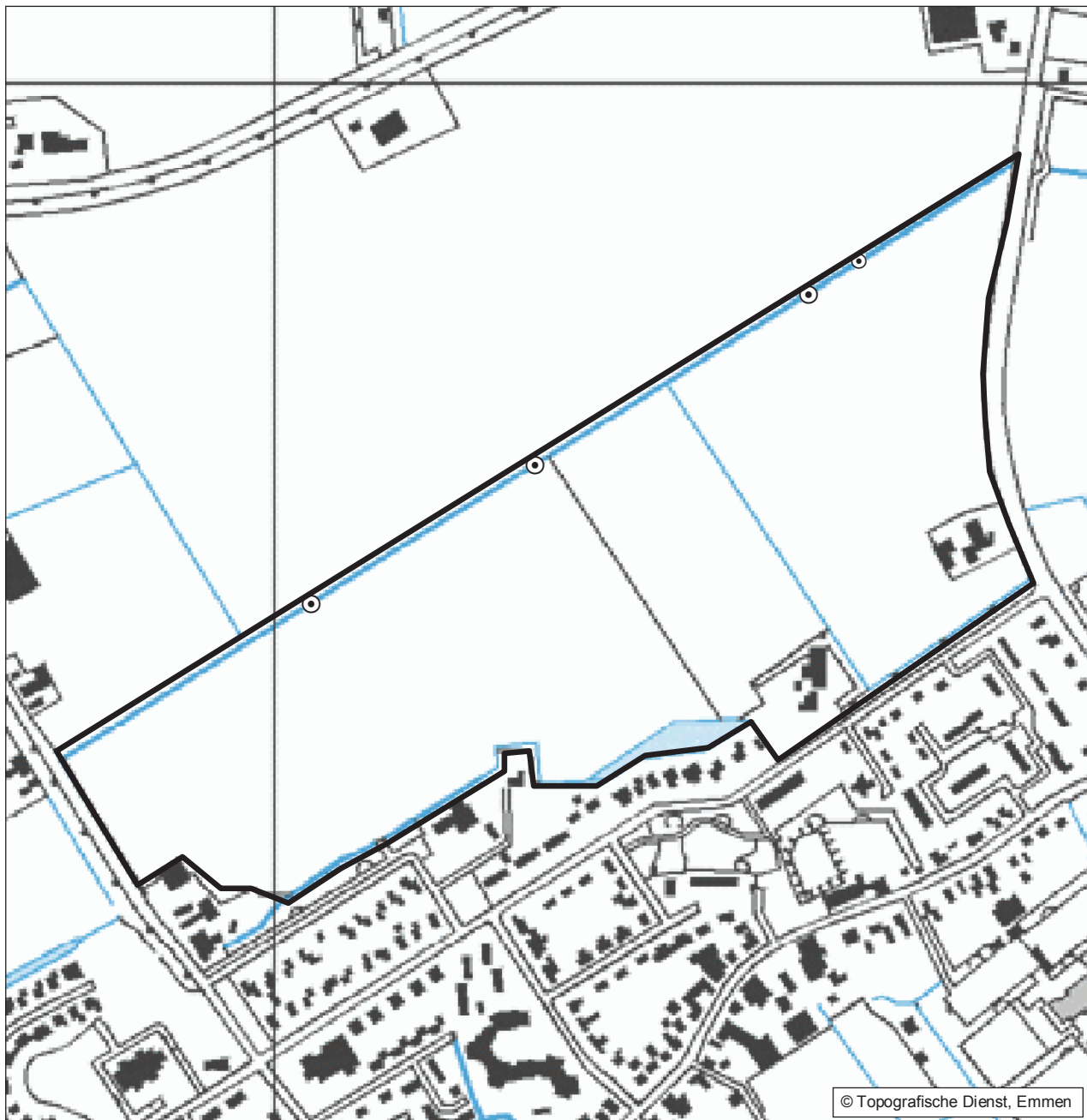
De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan het criterium "doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort (populatie-niveau)". Er dient rekening te worden gehouden met een doorlooptijd van 2 maanden.

7 Literatuur

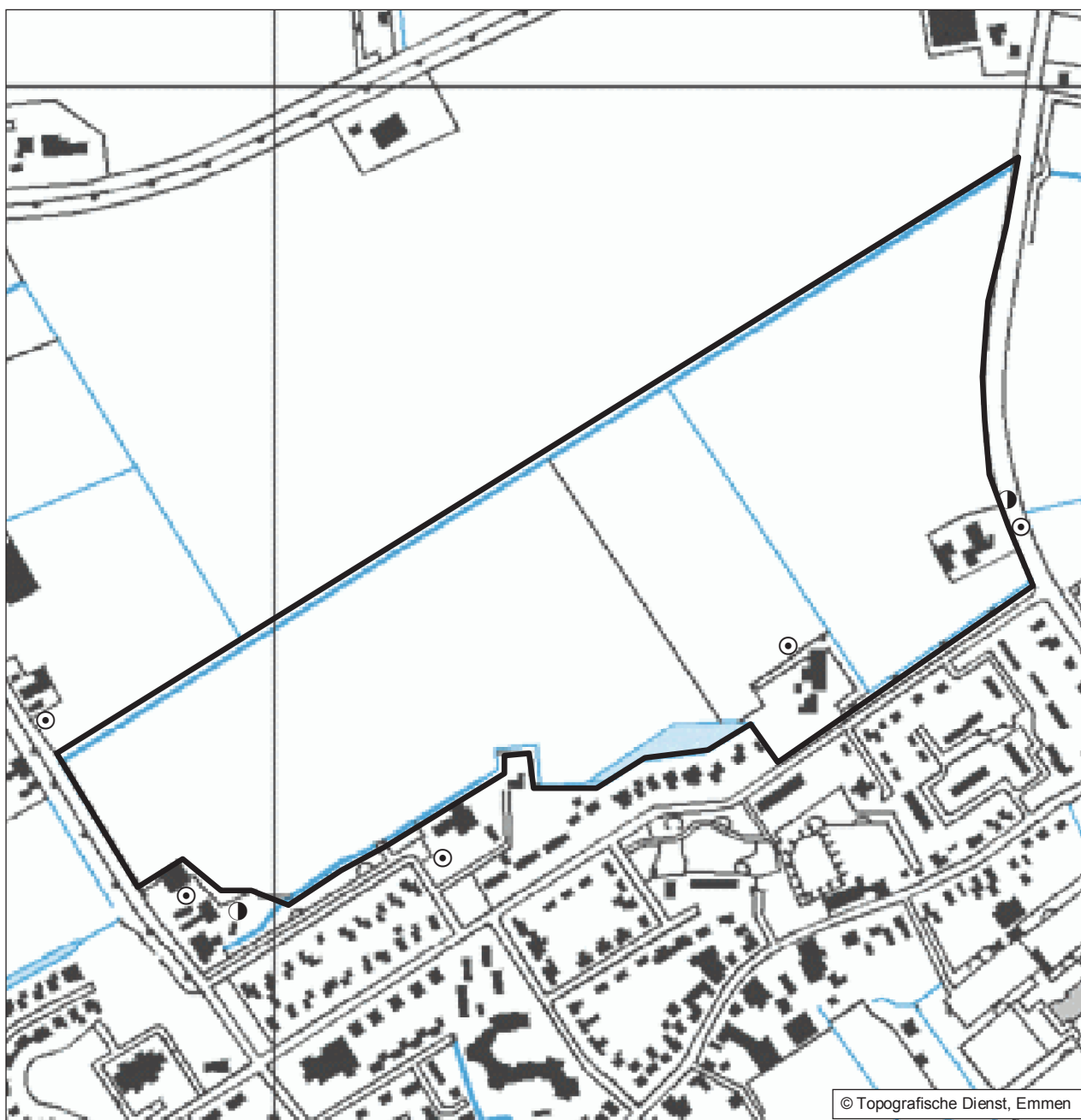
- SDU UITGEVERS, 2002-2007. *Flora- en faunawet, bewerkt en toegelicht door mr. L. Boerema, M.A. Huber, mr. drs. D. van der Meijden, J.A.M. van Spaandonk & mr. A.S. Vreugdenhil*. Koninklijke Vermande, Den Haag.
- PROVINCIE NOORD-HOLLAND, 2002. *Rekening houden met Habitatrichtlijnsoorten in Noord-Holland*. Haarlem.
- NIE, H.W. DE & G. VAN OMMERING, 1998. *Bedreigde en kwetsbare zoetwatervissen in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst*. Rapport nr. 33, IKC Natuurbeheer, Wageningen.
- NIE, H.W. DE, 1997. *Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen*. 2^e herziene druk. Doetichem.
- NIE, H.W. DE, 1997. *Beschermde en kwetsbare zoetwatervissen in Nederland. Voorstel voor een rode lijst*. Nieuwegein.
- CROMBAGHS, B.H.J.M., R.W. AKKERMANS, R.E.M.B. GUBBELS & G. HOGERWERF, 2000. *Vissen in Limburgse beken. De verspreiding en ecologie van vissen in stromende wateren in Limburg*. Maastricht.
- KAPTEYN, K., 1995. *Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding*. Provincie Noord-Holland, Noordhollandse Zoogdierstudiegroep, Het Noordhollands Landschap, Haarlem.
- LIMPENS, H., K. MOSTERT & W. BONGERS (RED.), 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen: onderzoek naar verspreiding en ecologie*. Utrecht.
- BRIGGS, B. & D. KING, 1998. *The Bat Detective. A fieldguide for bat detection*. Stag Electronics, West Sussex.

Bijlage 1. Verspreidingskaart vissen

⊙	Bittervoorn	○	◐	△	□	1
○		◐	◑	△	□	2-5
◐		◑	◒	△	□	6-10
◑		◒	◓	△	□	11-20
◒		◓	◔	△	□	> 20

Bijlage 2. Verspreidingskaart vleermuizen

- Gewone dwergvleermuis
- Laatvlieger

Bijlage 2

Inventarisatie Grontmij | Aquasense

Inventarisatie van vleermuizen in 't Veld

Inventarisatie in het kader van de Flora en faunawet

Definitief

Niets uit deze uitgave mag veranderd worden zonder schriftelijke toestemming van de auteur

Grontmij Nederland B.V.
Robijnstraat 11
1812 RB Alkmaar

Grontmij | AquaSense
Amsterdam, 30 september 2008

Verantwoording

Titel : Inventarisatie van vleermuizen in 't Veld

Subtitel : Inventarisatie in het kader van de Flora en Faunawet

Projectnummer : 255338

Referentienummer : 255338

Revisie :

Datum : 30 september 2008

Auteur(s) : BSc.T.du Bois

E-mail adres : tjeerd.dubois@grontmij.nl

Gecontroleerd door : ir. M.F. Wilhelm
Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : ir. M.F. Wilhelm
Paraaf goedgekeurd :

Contact : Kruislaan 411 A
1098 SJ Amsterdam
Postbus 95125
1090 HC Amsterdam
T +31 20 592 22 44
F +31 20 592 22 49
info@aquasense.nl
www.aquasense.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
2	Plangebied	5
3	Onderzoeksmethodiek.....	6
4	Resultaten.....	7
5	Conclusies en aanbevelingen.....	8
5.1	Conclusies.....	8
5.2	Aanbevelingen	8

1 Inleiding

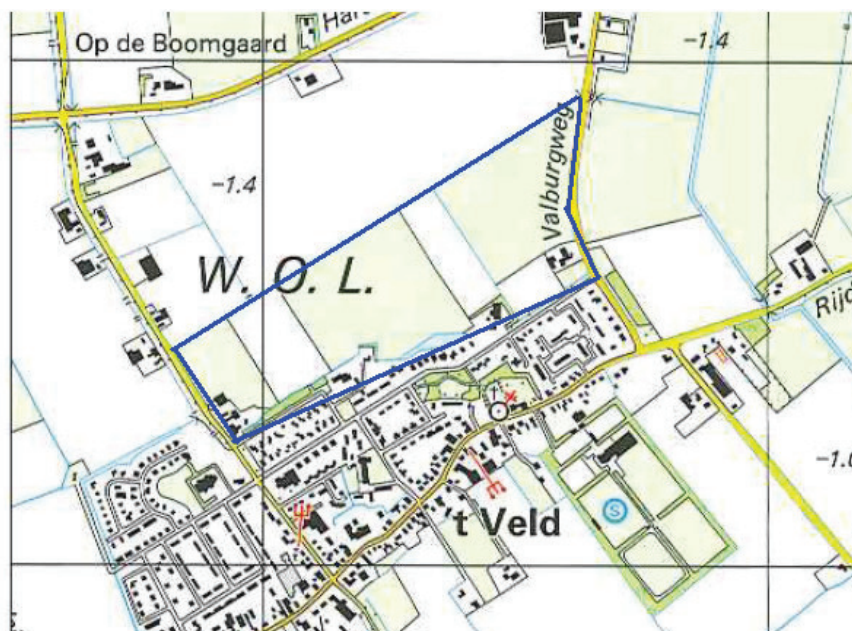
De gemeente Niedorp is voornemens nieuwbouw te realiseren op de locatie 't Veld Noord. In het plangebied worden circa 380 woningen gefaseerd opgeleverd. De gemeente Niedorp heeft Grontmij de vraag gesteld om de ontwikkeling van woningbouwlocatie 't Veld Noord voor te bereiden tot aan de realisatiefase. Voorafgaande aan projecten die te maken hebben met ruimtelijke ontwikkelingen dient een quick scan natuur te worden uitgevoerd. In een quick scan natuur wordt gekeken naar de eventuele effecten van de geplande ontwikkelingen op de lokale natuurwaarden.

Naar aanleiding van deze quick scan heeft er een verkennende inventarisatie plaatsgevonden naar de aanwezigheid van vleermuizen in het plangebied. Uit die inventarisatie kwam naar voren dat de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) in het plangebied voorkomen. Onduidelijk is of dit de enige vleermuissoorten zijn die gebruik maken van het plangebied of dat ook andere soorten gebruik maken van het plangebied. Ook was nog niet onderzocht of er vaste verblijfplaatsen in het plangebied aanwezig zijn. Om meer inzicht te krijgen in de aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen, trek- en foerageerroutes heeft Grontmij aan Grontmij|AquaSense in Amsterdam gevraagd een inventarisatie uit te voeren.

Deze is uitgevoerd door twee bevoegde ecologen: Daniël Peereboom en Stefan van Lieshout en hebben op de volgende data plaatsgevonden in drie ochtendronden (8 mei, 3 juni en 17 september) en twee avondronden (21 april en 13 juni).

2 Plangebied

Het plangebied is ongeveer 19 ha groot en bestaat uit agrarisch grasland dat in het noorden begrensd wordt door een sloot, in het westen door de Zwarteweg, in het oosten door de Valburgweg en in het zuiden door een groenstrook, bebouwing en een waterpartij (Figuur 1).

Figuur 1: Plangebied (Bron: Topografische Dienst Emmen)

3 Onderzoeksmethodiek

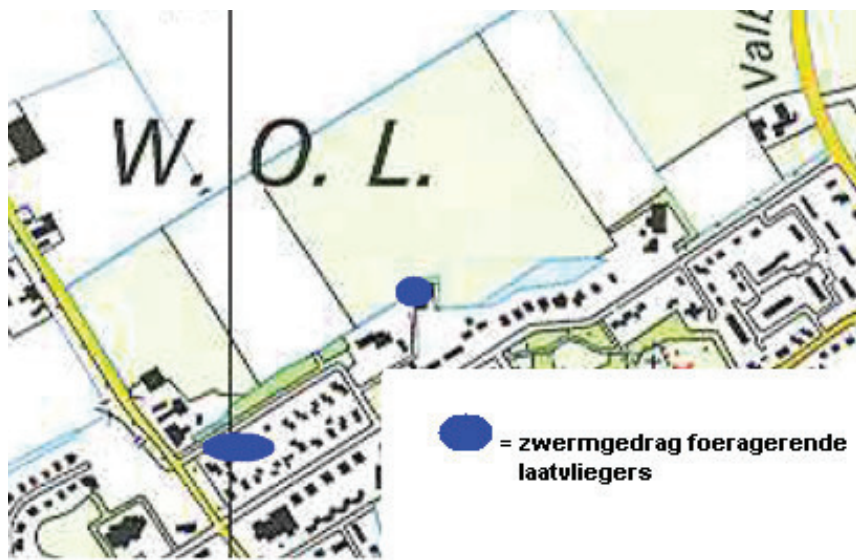
Om het belang van het plangebied voor vleermuizen aan te tonen zijn vijf vleermuisinventarisaties uitgevoerd. Deze inventarisaties zijn zoveel mogelijk verspreid door het jaar, zowel in de ochtendschemer als in de avondschemer gehouden. In de avond is het gedrag van vleermuizen goed vast te stellen en zijn foerageergebieden en vliegroutes goed aan te tonen. In de ochtend zijn verblijfplaatsen goed op te sporen doordat de vleermuizen gedurende 15 tot 20 minuten zwermgedrag voor de verblijfplaats vertonen.

Deze inventarisaties zijn met behulp van een zogenaamde Batdetector (Petersson D240X) uitgevoerd. Dit apparaat vangt de ultrasone geluiden van vleermuizen op en maakt deze hoorbaar voor het menselijke gehoor. Ook zijn de geluiden opgenomen voor analyse achteraf. Enkele soortgroepen zijn namelijk zeer moeilijk te determineren in het veld. Tijdens deze inventarisaties zijn ook mogelijke verblijfplaatsen onderzocht op de aanwezigheid van (sporen van) vleermuizen.

4 Resultaten

De aanwezigheid van de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) is binnen het plangebied vastgesteld. Waarschijnlijk zit er in de directe omgeving van het plangebied een kolonie van deze soort. Laatvliegers foerageren ook boven de boerderijen in het gebied. Onduidelijk is of het hier ook om winterverblijfplaatsen gaat.

In de boerderij met stallen in het zuiden van het plangebied zijn geen verblijfplaatsen aangetroffen. Wel is er net naast de stallen mogelijk een grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) gehoord. Dit exemplaar was enkel aan het foerageren. Aan de overzijde van de Wilhelminalaan heeft waarschijnlijk wel een kolonie laatvliegers gezeten (figuur 2). Dit deel valt echter buiten het plangebied.

Figuur 2: Resultaten voorkomen laatvliegers (Bron: ondergrond kaartje topografische dienst Emmen)

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Laatvliegers zijn erg lastig op te sporen in hun winterverblijfplaats (gebouwen/groeven) aangezien ze zich goed verbergen onder vloeren en in spouwmuren. Meestal worden ze per ongeluk ontdekt.

Sinds kort zijn foerageer- en aanvliegroutes van vleermuizen beschermd als het om gebieden gaat die een functionele verbinding hebben met een vaste rust- of verblijfplaats. De nabije omgeving biedt echter genoeg andere geschikte foerageergebieden en aanvliegroutes zodat het verwijderen van bestaande bebouwing en overige landschapselementen geen negatieve invloed zal hebben op de aanwezige vleermuizen binnen het plangebied.

5.2 Aanbevelingen

Aanbevolen wordt om (mogelijke) winterverblijfplaatsen van vleermuizen te slopen in maart/april of in september/oktober. In die tijd zijn ze nog niet in winterslaap en zijn er ook nog geen kraamkolonies zodat aanwezige exemplaren tijdig kunnen vluchten zonder dat een kolonie wordt aangetast of vernietigd.